

Storonski dom

Stev. 226

U Ljubljani, v soboto, 3. oktobra 1936

Leto 1.

General Franco je včeraj v Burgosu napovedal padec Madrila v dveh tednih

Novi voditelj Španije govori

Burgos, 3. oktobra, po. Včeraj se je v Burgosu izvršilo svečano dejanje, ki ga je treba označiti kot velik dogodek v novi Španiji, katero pripravljajo nacionalisti. General Franco, ki je bil pretekli teden imenovan za vrhovnega poveljnika vseh belih vojaških sil in s tem za dejanskoga voditelja nacionalistične Španije je v burgoski katedrali prisegel, da bo varoval in se boril za edinstvo španskega naroda, njegovo srečo in čast.

Pred sedežem nacionalistične vlade so množice priredile navdušene manifestacije tako, da je z balkona vladne palače moral povzeti tudi novi voditelj Španije besedilo.

V svojem govoru je general Franco dejal, da je začel vstajo po volji vsega španskega ljudstva, ki je trdno odločeno, da noči propasti. Z vstajo v Španiji so nacionalisti stopili na braniki Evrope, katero hočejo rešiti rdečega nasilja s tem, da očistijo Španijo. Nova španska vlada mora imeti eno vodstvo, če hoče svojo nalogo izvršiti tako, kot karor to zahteva sreča in blagostanje v Španiji.

Snoči je general Franco imel govor v radiu. V tem govoru je obravnaval odnosaje z inozemskimi državami. Izjavil je, da je nacionalistična vlada pripravljena skleniti sporazume z vsemi drugimi vladami, ki ne nasprotujejo nacionalistični politiki. Za zaveznštvo drugih držav, ki bi to zaveznštvo samo izrabljale, pa španskim nacionalistom, ni.

Odmivi dr. Stojadinovičeve izjave v Rimu:

Italija želi zblizanja z nami

Rim, 2. oktobra. Italijansko časopisje priobčuje na višnjih mestih pod velikimi naslovni izjavo jugoslovenskega ministrskega predsednika dr. Milana Stojadinoviča glede trgovinskega sporazuma z Italijo. Včerajšnji »Giornale d'Italia« prinaša tudi daljši komentar, v katerem pravi med drugim:

»Jasna in prijateljska izjava, ki jo je dal predsednik jugoslovenske vlade o srečno sklenjeni trgovinski konvenciji v Rimu, o novi trgovinski izmenjavi med Italijo in Jugoslavijo, se opira na ugotovitev konkrentnih dejstev in na podlago dobroih in razumnih načel. Poudariti moramo važnost vseh izjav in pristavitev na prisrečen sprejem pri vsem italijanskem ljudstvu. V Belgradu so mislili realistično in so zato hoteli rešiti trgovino z Italijo, ki je glavno tržišče za jugoslovenski izvoz. Prav tako pa so računali tudi z možnostjo, da se pospeši delo političnega razširjevanja med obema državama, ki se je nedavno tega tako srečno začelo. Na drugi strani se je Jugoslavija na nasprotno z mnogimi drugimi sankcionističnimi državami omejila v glavnem na svoje sankcijeske obveznosti, ne da bi pri tem pristavila kakšne kritike ali klevete proti Italiji. Zaradi tega pristeva Italija Jugoslavijo med tiste narode, s katerimi je treba revidirati stike, in smatra, da je dobrodošlo izjavo dr. Stojadinoviča, ki prihaja iz gospodarskih faktorjev, čeprav so tudi ti zelo važni za revizijo širših političnih problemov. V interesu Jugoslavije je, da ohrani in da razširi trg za svoj izvoz v Italiji, ki je zavzemala prvo mesto mnogih let. Prav tako je v interesu Italije, da tudi s svoje strani razširi trgovino z Jugoslavijo in da poveča

svoj izvoz v njo. To vzajemno željo obeh dežel podpira prirodnih dopolnilnih značaj njunih gospodarstev, kateri tudi soseščinu obeh držav. Zato so podani tudi vsi pogoji za razvoj dobrih trgovinskih odnosov med obema državama. Obenem pa je treba tudi poudariti, da so dani vsi predpogoji za postopno razširjevanje vseh političnih problemov, ki so tem bolj potrebni močnim in zdravim državam, ki odklanjajo korupcijo in rušitev evropskega miru in ki uvidevajo vse možnosti koristnega delovanja.«

Podobno piše tudi »Messaggero«, ki podprtava programatske izjave predsednika vlade dr. Stojadinoviča. List pravi med drugim:

»Predsednik vlade dr. Stojadinovič je poudaril, da so se vodila pogajanja v ozračju popolnega razumevanja in na prijateljski način. Tako je Jugoslavija dosegla vrednost izvoza, ki daleč presega pričakovanje. Razumljivo je, da se je predsednik jugoslovenske vlade podviral izjaviti, da so pravkar sklenjene pogodbe omogočile še večje upanje za nadaljnji razvoj gospodarskih odnosov med obema državama. Tako misljijo vsi tisti, ki si že dolgo želijo prisrnega in trajnega sodelovanja v podonavski Evropi, za katero je Italija nedavno sestavila program, ki izravnava razne potrebe prizadetih dežel in se opira na načelo dopolnjujočih se gospodarstev. Če je resnica, da ustvarjajo dobrì posli dobre prijatelje, potem bi morali taki sporazumi dejansko koristiti tudi tistim drugim odnosom, ki jih je omenjal predsednik jugoslovenske vlade dr. Stojadinovič, in to tem bolj, ker zadošča, da se Jugoslavija ravna po svojih lastnih interesih.«

Kongres angleške konservativne stranke

Anglija bo imela najmočnejše brodovje na svetu

London, 3. okt. DNB: Snoči je na kongresu konservativne stranke govoril Neville Chamberlain, ki je rekel, da bo vlada izvedla svoj program oboroževanja vključno mnjenjem iz opozicije. Angleška vlada izjavila, da je preprizana, da se more mir zaščititi samo s kolektivnim delom vseh držav. Vlada mora odseliti bolj skrbeti za varnost angleškega imperija. Tako bo Anglija imela najmočnejše brodovje in letalstvo bo tako moderno opremljeno, da ne bo zaostajalo za nobeno državo. Letala so nekoliko spremnila v Angliji tradicionalno pojmovanje o tem, da je Anglija država na otokih. Vlada se zaveda, da je letalstvo tako strašno ororje in zato je ravno najpopolnejše angleško letalstvo največje jamstvo za mir. Vsačko namreč ve, da angleška letala ne bodo služila nikomur za kakšen napad na kakko drugo državo. Glavni cilj angleškega naroda je, da se oljani mir. Anglija ne bo nikomur vsljevala svojega režima, ker smo slabe posledice takšnega dela videli sedaj v španski žalozigri. Anglija se tudi zaveda, v kakšnih težavah žive drugi narodi in je zato zmeraj pripravljena, poiskati pravo rešitev vseh teh težav v interesu vseh narodov.

V zvezi s tem je Chamberlain omenil devalvacijo franka in opozoril na odredbe francoske vlade, ki jih je francoska vlada izvedla v sporazumu z angleško in ameriško demokracijo, samo da bi se zmanjšale nevarnosti in težave teh velikih operacij. Preprizan je, da bo izjava teh treh držav temelj za stabilizacijo valute. Nato je Chamberlain govoril o Edenovem govoru v Ženevi in povardil še enkrat, da bo Anglija ostala zvesta ZN, ker Anglija ne more sprejeti nobenih drugih obvez razen tistih, ki so izražene v paketu ZN. Anglija pa mora tudi proučiti vse trenutne težkoce in jih po možnosti odpraviti tudi v okviru paketa ZN. Regionalni pakti naj povežejo med seboj države in angleška vlada je preprizana, da bi se tako pogasila razna ogrišja vojne v posameznih

delih sveta. Anglija je že izjavila, da se hoče pogajati za sklenitev regionalnega pakta v zapadni Evropi. Tako dela angleška vlada, da bi dvignila zaupanje v svetu in ojačala politiko zblizanja tudi na gospodarskem polju. Nato je Chamberlain kritiziral stališče liberalcev, ki pravijo, da se Anglija že lahko vrne v sistem svobodne trgovine. Toda vsi znaki govore, da je ta sistem že odpravljen za zmeraj. Nato je rekel, da je presenečen nad fizično silo, ki jo je pokazala nemška miladina na olimpijadi. Tudi Anglija bi morala znati na tem polju pokazati svoje.

Kardinal Pacelli gre v Ameriko

Rim, 3. oktobra, o. Nenadno potovanje vatiskega državnega tajnika kardinala Pacella v Ameriko, je predmet živahnih razgovorov v Rimu, katero po drugih evropskih krogih. Kardinal je odpotoval 1. oktobra iz Neaplja in bo v Ameriki do neke tamenočne odlične rodbine.

Da to potovanje ni zgolj zasebnega značaja, je več kakor razumljivo, čeprav krog okrog svete stolice čuvajo svojo navadno rezerviranost in molče. Sliši se pa, da bi imel kardinal Pacelli med svojim bivanjem v Ameriki priliko, da se sestane s predsednikom Združenih držav Rooseveltom. Kardinal bo predsedniku pojasnil stališče Vatikanu v nekaterih vprašanjih, ki zadevajo splošni blagovske sveta. Hkrati pa bo pripravil vse potrebno za ustanovitev nunciature v Združenih državah, ki so sedaj imele samo apostolskega delegata, kar je to običaj v misijonskih krajih.

Ce pride do ustanovitve nunciature v Združenih državah, se bo stališče amerikanskih katoličev močno ojačilo in pridobil na pomenu. Ce Amerika pristane na to, potem je več kakor ver-

ponovno bombardirala Madrid. Sicer pa je včeraj na vseh bojiščih vladal mir.

Radioposta in Valladolidu poroča, da so nacionalisti zbrali okoli Madrila 150.000 vojakov in nad 100 letal.

Havas poroča: Izdan je bilo uradno poročilo, da so nacionalisti zavzeli San Cristobal na bojišču pri Guadalajari in tako presekali zvezo vladnih čet. Sigueuc.

Na odseku pri Granadi so nacionalisti zavzeli Santa Ana. Na odseku pri Avili so čete generala Molle odbile napad vladnih čet.

Rdeča vlada protestira v Ženevi

Ženeva, 3. oktobra, o. Spanska delegacija je včeraj objavila dodatek k svoji spomenici, katero je izročila ZN pred nekaj dnevi. V tem navaja podatke, kako sta Italija in Nemčija podpirali upornike z orožjem, strelivom ter letali. Natančno navaja kljaj so nemške in italijanske ladje pristale na Portugalskem in kaj so izkrcavale. Govori tudi o tujih častnikih ki vodijo nacionaliste. To pojasnilo vsebuje okrog 150 točk, ni pa vzbudilo v Ženevi nobenega odmeva, saj je znano, da španski komunisti dobivajo naravnost ogromne transportne iz Francije in iz Rusije.

Bivši demokrati iščejo predsednika

Belgrad, 3. okt. m. Na stanovanju tukajnjega odvetnika dr. Džermanoviča se se te dni sestali ugledni veljaki bivše samostojne demokratske stranke iz Belgrada in Vojvodine. Na sestanku, kateremu je med drugimi prisotvoren tudi brat pokojnega Svetozarja Pribičevića, Adam Pribičević, poleg njega pa Milan Kostić, dr. Tuda Bošković, dr. Purković, Jan Buljšič, Vlaja Stanković, Šava Selenič in drugi so razpravljali tudi o seji glavnega odbora bivše samostojne demokratske stranke, ki bo 16. in 17. t. m. v Zagrebu in na kateri bo izvoljen tudi nov predsednik. Na tukajnji konferenci zbrani bivši samostojni demokrati so izrazili željo, naj bi predsedniško mesto zavzel brat pokojnega Svetozarja Pribičevića, Adam Pribičević.

Socialno delo grške vlade

Atene, 3. oktobra. Listi poročajo o ukrepih, ki jih je vlad izdala v zadnjih 2 mesecih v korist delavškega razreda. Gre v glavnem za te-le ukrepe: 1. ustanovitev državnega podtlajništva za delo, 2. uvedba socialnega zavarovanja, 3. ustanovitev fondov za pomoč brepoštem, 4. uvedba osemurnega delovnika in nedeljski pocitek v 22 stroph delna, 5. uvedba kolektivnih pogodb, 6. uvedba obveznega razsodišča.

Japonska hoče Kitajsko

Sanghaj, 3. oktobra. AA. (Reuter) Vzlic vsem demantijem je prišlo na dan, da so Reuterjeva poročila o japonskih zahtevah Kitajski točna. Poleg omenjenih zahtev pravica do posadke na Jangcekiangu, oborožena zaščita japonskih konzularnih organov, kontrola nad kitajskimi učnimi knjigami, priznanje avtonomije severnih pokrajin itd. — gre še za te le zahtevne:

1. odprt več visokih kitajskih uradnikov, 2. skupna akcija proti komunistom, 3. zavarovanje potniško-poštnega letalskega prometa med Kitajsko, Japonsko in Mandžurijo, 4. imenovanje japonskih strokovnih svetovalcev na Kitajskem.

Trde, da je nankinška vlada zavzela proti tem zahtevam zelo odločno stališče tako odločno, da je v Tokiu zbudilo veliko presenečenje.

Amnestija v Bolgariji

Sofija, 3. okt. m. Ob priliku proslave 18 letnice stopanja kralja Borisa na bolgarski prestol, je kralj podpisal ukaz o veliki amnestiji. Ob tej priluki bodo danes velike slavnosti po vsej Bolgariji. Kralj Boris bo z vojnimi ministrom prisotvoren proslavi 18 letnice svojega stopanja na prestol v Plovdivu ter se bodo vršile ob tej prilnosti tudi velike vojaške slavnosti.

Italijanski vojaki za Kitajsko so odpotovali včeraj iz Benetk. Namenjeni so v Tientsun.

Kardinal Pacelli gre v Ameriko

jetno, da ne bo dolgo, ko bo tudi Anglija začela z vatiskansko državo. redno diplomatske odnosne. Pri bodočih predsedniških volitvah bodo veliko vlogo igrali tudi glasovi ameriških katoličev, za to. Ti se tega zavedajo, zato jim ni vselej vseeno, kakšno stališče zavzema sedanjem in morda bodočem predsednikom Amerike do Vatikanu, matice vsega katoličanstva. Vatikan bi pa po drugi strani rad izvedel kakšno je stališče predsednika Roosevelta do boljševizma, v katerem Vatikan vidi največjo nevarnost za mir in red na svetu.

Kardinal Pacelli si je že ob priliku euharističnega kongresa v Buenos Airesu dobil veliko prijateljev v Ameriki in ni dvoma, da bo tudi svoje sedanje poslanstvo v Ameriki odlično izvršil.

Protiboljševiško fronto na Madžarskem so sklenili organizirati na včerajšnjem shodu krščanske gospodarske stranke in študentov organizacij. Zahtevali so razpust socialistične stranke ter konec odnosov s sovjetsko Rusijo.

Vesti od 3. oktobra

Majorja Feya so izključili iz Heimwehra ter z njim tudi vse, ki so podpirali akcijo, da se vodstvo Heimwehra vzame princu Starhembergu. Policia Feya, ki je hotel iti h kancel dr. Schuschniggom proti za posredovanje, ni pustila v kanclersko palaco.

Sijamski prestolonaslednik je včeraj dopotoval v Benetke.

Stanje v Šanghaju je zelo napeto, kakor kaže novo japonske odredbe glede pripravljenosti bojnih ladij, ki so v Šanghaju.

Proslavo abesijske vojne, ki se je začela pred letom dni, so sinoči imeli v Rimu in po vsej Italiji z običajnimi slovestnostmi. Za proslavo so prenalaši po radiju Mussolinijev govor, ki ga je imel pred letom dni, ko je Italiji in svetu javil, da so italijanske čete prešle mejo.

Akcijo za vrnite kolonij pospešuje Nemčija, z oziroma na to, da so na kongresu angleške konservativne stranke govorili, da nima pravice do njih.

O novi fransko-vladi grevare v pariških krogih. Novo vlado bi sestavili radikalni socialisti, predsedoval bo ji Chautemps.

Nad meter snega je padlo že v avstrijskih Alpah.

Volilni boj v Ameriki postaja vse hujši. Predsednik Roosevelt dan za dan potuje po Ameriki in prijeva shode.

Preiskave proti desničarjem je začela spet socialistična vlada, češ, da se pod firmo socialistične stranke organizirajo razpuščeni Ognjeni križi.

Zvezo svobodomislecev, ki je štela nad 20.000 članov, so razpustile poljske oblasti.

Papež je sprejel včeraj v posebni avdijenci današnjega župana Schmitza.

80.000 švedskih krov za rdeče v Španiji so zbrali švedski socialisti v Stockholmu.

Sestanek držav rimskega sporazuma bo v Rimu 8. oktobra.

Slošno vojaško dolžnost bo uvedla Anglija, brž ko bo čas za tak presenčljiv sklep ugoden. Anglija ima, kakor znano, prostovoljsko armado.

S poti po Nemčiji

Hannover, koncem septembra.

O kongresu narodnosocialistične stranke v Nürnbergu, ki sem mu prisostvoval v novinarski loži ne bom pisal saj sta »Slovenec« in »Slovenski dom« gojovo obširno poročala o njem. Kongres je bil nekaj mogočnega in na človeka dojni tako, da ga nehote mine skepsa. Ob tej priložnosti sem videl Hitlerja čisto ob bližu: je mladeničko živahen, močne gube mu orjejo zgoreli obraz, kostanjevi lasje mu padajo poševno čez čelo, oči globoke, mistične, velike; je srednje postave in silno nežnih rok. Vsaka njegova krešnja, vsak pogled je preračun na koncentracijo. Omeniti moram, da so bili vsi vojni invalidi, ki so se udeležili kongresa, častni gostje in so sedeli v prvih vrstah na častni tribuni. Da je prišlo na kongres skoraj milijon ljudi, je znano. Vso to meso je prevožilo 1500 posebnih vlakov, da ne omenim tisoč avtomobilov itd. Vsakih 10 minut pred kongresom je prišel en poseben vlak, vsakih 5 minut odhajal po kongresu. Povsod po mestu zvocnik, ki so sproti urejevali promet in val množic. V organizaciji so pač Nemci nedosegljivi. Da so zgradili za kongres 8 novih začasnih mostov, 60 km tramvajske in preko 50 km železniške proge, je pri tej velikopotezni samo po sebi umljivo. Stadion na »Zepelinski poljan«, kjer so se vršili mimo hodi v pregledi nove nemške armade, je zgrajen iz rezanega kamna in bo lahko sprejet, ko bo popolnoma dovršen, v svoje okrilje tri četrtine milijona ljudi; grajen je tako, da bo stal, kot pravijo vsaj 2000 let.

Gospodarski paberki

Po prevzemu oblasti v Nemčiji po Hitlerju se je začelo gospodarstvo načrtno urejevali. Najprej je prišel na vrsto denarni trg: z mnogimi uredbami so hranični, bančni in giro-promet sanirali tako, da danes vsi denarni zavodi v polni meri izvajajo svojo nalogo in samo po sebi umljivo ni nikjer kakega omejevanja izplačevanja vlog. Nemški gospodarski diktator dr. Schacht je uveljavil svoje gospodarske in denarne nazore na »sej črki« organizacije celokupnega gospodarstva je izvedena do vseh podrobnosti tako, da se ni čuditi, če mora imeti inozemec, ki si hoče dati v Nemčiji napraviti zlato zdrobo krono, dovoljenje nemške državne banke za izvoz zlata! Deviz za potovanje Nemcem v inozemstvo je le določena kolicina. Pregled na meji je zelo strog in pri vsakem vlaku nekaj polníkov prav načanko preštejejo. — Industrijski deli s polno paro in se še razvija. Ž. ljenški standard nemškega delavca je precej višji kot pri nas. Povsod se kaže tendenca oplešati delo in ga napraviti prijetnejšega. Sredstva: povsod cvetlice, svetli prostori, higijenske na-

prave izboljšujejo, v delavnicah, kjer je le mogoče po naravi dela, igra radio, delavci imajo znižano vstopino v gledališču, kinopodjetjih, raznih športnih prireditvah itd. V centralnem arhivu narodno-socialistične stranke v Münchenu sem pregledoval dijagrame in statistike o brezposelnosti. Od skoro 7 milijonov brezposelnih v letu 1932 je padlo število brezposelnih do junija 1936 na 1 milijon in pol. V teknu tega leta kot so mi zatrevale, se bo brezposelnost z različnimi javnimi dela zmanjšala še za pol milijona, tako da upaj dosegči še letos predvojno stanje brezposelnosti. Seveda je veliko k temu prispomogla zopelna uvedba vojske dolžnosti in s tem zvezane aktivnosti vojne industrije. Toda za delavca ni važno, kako se ta problem reši, važno je le, da ima delo in kruhi. Gradi se neverjetno mnogo, predvsem melioracijska dela na deželi. Socialno skrbstvo za mlade delavce, vajence itd. je krasno urejeno. Vsak vajenc ima v prvem mesecu 20 dni, v drugem 16, v trejem 12 dni dopusta, ki ga preživi povečini v skupnem taborišču kjer na deželi. Vsak dan je za vse vajence pred začetkom dela obvezna 10-minutna telovadba. Vodi jo najstarejši vajenc, ki je povrjenik delavske organizacije (»Arbeitsfront«) v vsaki delavnici ali tovarni. Nekaj posebnega je tudi tekozvano državno strokovno tekmovanje (»Reichsberufswettbewerb«), ki se vrši vsako leto in v katerem sodelujejo okoli 5 milijonov vajencev in vajenk iz vse Nemčije. To je natančno izbirno tekmovanje v strokovni sposobnosti, ki je urejeno tako, da zmagovalci enega okrožja tekmujejo z zmagovalci drugega, vedno organizatorično više. Komšni zmagovalci v vseh obržih pa so odlikovani in sprejeti pri führerju. Vsak vajenc mora pač svoji stroki in letu učenja primerno pokazati kaj zna praktično in teoretično. Nato dobi takozv. inteligenčno vprašanje (tu se pokaže, če čita časopise, knjige, hodi na priedelitve itd.) in končno mora teoretično in preklicno pokazati gotovo znanje v telesni kulturi. Seveda je tak zmagovalec tudi za mojstra ponos in tako dosega, da se tudi mojstri potrudijo, da vajenca kaj nauče. Da se ne izkoristi mlada delavna sila, je povsod tako zvana obrtna policija, ki pazi, da vajenec v resnicu dela le 8 ur, da ne opravlja drugih del kot onih, ki spadajo v njegov poklic itd. Točno je tudi določeno, koliko vajencov mora imeti dočlena tovarna ali podjetje in koliko jih sme imeti. S tem se dosega dvoje: nudi se možnost strokovne izobrazbe velikemu številu mladih ljudi, ki bi sicer ostali neizučeni in prepreči se, da bi gotovi obrati poslovali samo z vajenci. Posebno pa se v vseh gospodarskih obržih vedno poudarja tovarištvo med vsemi nastavljenimi.

(Dalje.)

Obisk na gimnaziji, ki vzgaja po načelu:

Zdravje duha in telesa

Belgrad, koncem septembra.

Na Dedinju, najlepšem delu Belgrada, stoji dvoje belih poslopov, obdanih z mikavimi športnimi igrišči. To je gimnazija Kralja Aleksandra. Poslopje na levem strani je internat za dijake, poslopje na desni pa gimnazija. To je menda edina gimnazija v državi, ki po angleškem vzoru priznava šport polno vzgojno vrednost. Kolikor nam je znano, je to tudi edina gimnazija, ki je obdana z igrišči za lahko atletiko, tenis, odbojko itd. Ružen lepe dvorane za telovadbo je v internatu tudi nekaj, pri nas še zelo redkega, to je bazen za plavanje!

Kralj na katerem stoji gimnazija Kralja Aleksandra, je zelo srečno izbran. Na eni strani je pogled na mesto, na drugi pa na Topčider, v ozadju na Banovo Brdo in zeleni Košutnjak. Higijena zavoda je na višku. Poleg zračnih stanovanjskih sob in učilnic imajo dijaki vzdome možnosti za čiščenje in kopanje, vsako jutro pred pričetkom šole pa imajo dijaki skupno jutranjo telovadbo.

Na tej gimnaziji deluje kot učitelji telovadbe prof. M. Vukotić, ki je redek primer sposobnosti in požiralnosti za napredek dijaške telesne vzgoje. S pomočjo zavoda in staršev je prof. Vukotić preuredil šolska dvorišča v športne pro-

store, kjer je veselje gledati mladino, s kolikim zanosaš trenira lahko atletiko, tenis in druge igre. Od časa do časa se vršijo šolske tekme, katerim prisostvujejo starši, kakor tudi profesorji z največjim zanimanjem. O športnem napredku dijakov vodi prof. Vukotić posebne statistike, na katerih je možno zasledovati razvoj vsakega pojedincev od prve šole naprej. Statistike, katere ponazarjujejo diagrami in vse mogoče risbe, so zlažni na šolskih razstavah predmet splošnega zanimanja.

Na obrazih se dijakom vidi, da so zdravi in razvili kakor oni kmečki fantje, ki so ves božji dan pri delu na polju ali v gozdovih. Vsak dan morej zgodaj vstaja, da se pripravi za šolo, vendar morajo najti tudi 15 minut časa za skupno obvezno jutranjo gimnastiko. V novembriu in decembru bodo gojili tudi smučarsko gimnastiko, zakaj prof. Vukotić jih je do poslednjega navdušil za lepe zimske športe. V preteklih zimah so imeli že več smučarskih tečajev in tudi smučarske felce.

Tako je gimnazija Kralja Aleksandra v Belgradu pokazala, da hoče cenili športno vzgojo in da hoče mladino obvarovali pred divjim športom s tem, da ji da priliko gojili telesne voje pod pravim nadzorstvom.

Celjske novice

Celje, 2. oktobra.

Število brezposelnih je od zadnjega seznama zoper poskokočilo. Izkaz z dne 31. septembra ima 466 brezposelnih delavnikov moči napravil 402 v prejšnjem izkazu. Žensk je med temi brezposelnimi 169, prej 138. Delo dobijo: 1 hlapec, 1 čevljar, 1 mizarski vajenec, 2 dekli, 1 postrežnica, 3 perfektne kuharice, 2 sobarici in 1 služnjak.

Prav zanimiva in obenem razveseljiva je statistika o gibanju prebivalstva v prvih devetih mesecih letosnjega leta. V Celju je bilo v tem času krstov 472, porok 128 in smrtnih slučajev 337. Lansko leto je bilo v prvih 9 mesecih 444 krstov, 102 poroki in 348 smrtnih slučajev. Iz teh suhoparnih statističnih podatkov razvidimo, da število krstov in porok narašča, število smrtnih primerov pa pada.

Kmečka zveza za celjsko občino ustanovljena. Posestnikom v celjski občini, posebno na teritoriju bivših okoliških občin, sporočamo, da je oblast potrdila pravila Kmečke zveze za Celje. Ustanovni občni zbor se bo vršil v začetku novembra.

Prvi prosvetni večer Katoliškega prosvetnega društva bo v ponedeljek, dne 12. oktobra t. l. ob pol 9 zvečer v veliki dvorani Ljudske posojilnice.

Predaval bo vsečniški profesor g. dr. Veber iz Ljubljane o temi »Človek in stroj«.

60 letnica okoliške osnovne šole. Okoliška deželska osnovna šola bo dne 9. oktobra t. l. praznovala 60 letnico svojega obstoja. Prej so zahajali otroci iz okoliške občine v mestno Šoštanju. L 1874 je bila pa dograjeni, mestna osnovna šola poleg grofije in bi moralna okoliška, če bi hoteli še nadalje posetiti to šolo, plačevali velik prispevek. Poleg tega je mestni šolski svet uvedel v tej šoli izključno nemški pouk in so otroci iz okoliške bolj težko izhajali. Zaradi tega je okoliška občina izjavila, da je pripravljena ustanoviti v vzdruževati svojo lastno šolo, ki je nato leta 1876 res stopila v življenje. V okoliški Šoštanji so dobivali prvi pouk ne samo otroci okoliških kmetov, temveč tudi sinovi zavednih slovenskih Celjanov. Kmalu nato je bila ustanovljena pri Šoštanji sestra samostojna osnovna šola tudi za okoliške deklice.

Minister dr. Krek bo govoril na shodu v Grosupljem

Belgrad, 3. oktobra. Danes zjutraj je odpovedoval v Sloveniji minister dr. Miha Krek in bo intržiralo nedeljo ob 10. dopoldne govoril na velikem shodu JRZ v Grosupljem.

„Naročajte Slov. dom!“

Tudi senatorska JNS poka

Belgrad, 3. oktobra. m. Poslanci bivšega Jevtičevega klubu, ki so bili proti vstopu v JNS ter so ustanovili svoj poseben klub, so imeli sinoč še pozno v noč sestanek, na katerem so urejali komuniste, ki ga bodo danes dali v javnost, in v katerem bodo pojasnili razloge za ustanovitev novega kluba, to je stališče do Jevtiča in do JNS. O poteku seje v Jevtičevem klubu, na kateri se je govorilo o združitvi tega kluba z JNS, se naknadno izvleže, da je bila ta seja zelo burna. Takoj nato, ko je Jevtič predlagal združitev svojega kluba z JNS, je vstopil dr. Baričevič, ki je s temperometnim govorom nastopal proti združitvi obeh klubov. Med debato je prišlo do ostrih nasprotij med Baričevičem in notranjim ministrom v Jevtičevi vladni Velji Popovičem. Grozilo je, da bo prišlo med obema do fizičnih spopadov, kar je znal preprečiti s svojo pomiriljivo akcijo inž. Nikola Kabalin.

Kakor smo že potočali, bo ta fuzija imela precej odmene tudi v klubu senatorjev JNS, in sicer za ta klub nepovoljnega. V tem klubu senatorjev JNS je ravno tako tudi precej JNS-arjev, ki že niso odobravali stanja v stranki po njenem kon-

gresu ter so vedno zahtevali, da se mora Uzunoviču dati zadoščenje za žalitve in nečastno odstranitev iz vodstva stranke. Ti senatorji so bili sploh proti temu, da bi predsedniško mesto zavzel Pera Živkovič. To pa predvsem zaradi tega, ker dobro pozna njegove politične sposobnosti in brihlosti. Ti senatorji so ponovno izjavili, da je Živkovič že davno pokazal, kaj premore in za, posebno je to pokazal že takrat, ko je imel vso oblast v državi v rokah in ko je s svojo politiko doživel popoln polom. Že od vsega početka so bili omenjeni senatorji proti temu, da bi se znova povrnili, oziroma sprejeli stranko Jevtiča, Velja Popoviča, Kojicja in še nekateri drugi. Sedaj pa, ko se je to zgodilo proti njihovi volji, odločeno izjavljajo, da bodo izvajali posledice ter izstopili iz kluba senatorjev JNS. Med senatorji, ki so ogreni zaradi sprejema Jevtiča, Kojicja in drugih zgoraj omenjenih v JNS in v vodstvo stranke, so najhujši predvsem predsednik klubu senatorjev dr. Kosta Timotijevič, Svetozar Tomić, Jovan Altiparmarkovič in še več drugih, ki ne odobravajo vsega in odločno nastopajo proti vstopu omenjenih treh senatorjev v JNS.

Razčiščenje v Hmeljarskem društvu

Celje, 2. oktobra.

Savinjskim hmeljarem je še dobro v spominu znameniti občni zbor Hmeljarskega društva v Žalcu, ki se je vršil leta 1933. Takrat je bila JNS na višku svoje slave in moči. Na občne zbrane Hmeljarskega društva je začel prihajati nov »narodov apostol« gospod Prekoršek. Hmeljarsko društvo je imelo takrat, če se prav ne mimo okrog 1200 članov. Nomenjan občenom zboru je šlo za biti ali nebiti. Posebno napeto je bilo ozračje pri volitvah. Postavljeni sta bili dve liste: žalska in savinjska lista. Zmagala je žalska lista, in sicer s 7 glasovi večine. Že takrat so se pa čuli na občnem zboru glasovi in protesti, če da so glasovali tudi delegati, ki niso bili upravičeni glasovati. Zaradi tega so zastopniki savinjske liste, ki so se čutili prikršane, napravili proti pravilnostim volitev pritožbo na nadzorno politično oblast. Za tedanje razmere je razumljivo, da pritožbi ni moglo biti ugodeno. Tako so nadalje vladali v Hmeljarskem društvu Žalcani. Kot glavni govornik je od slej nastopal redno na občnih zborih in sestankih te strokovne organizacije savinjskih hmeljarov gospod Prekoršek, ki je vedno vedel mnogo povedati, kaj vse je dobrega storil za savinjske hmeljare. Sicer pa so bili občni zbori kakor sestanki Hmeljarskega društva od tedaj naprej pusti in suhoperj.

hajajo na začasno vezanih računih pri pooblaščenih zavodih, se imajo takoj položiti na zbiralni račun pri Narodni banki.

3. Izkazila za izvoz pirita in železne rude na Madžarsko izdklučno samo Narodna banka.

4. Narodna banka dobi pooblaštilo, da po tem odloku izda potrebna navodila.

Poljski zadružniki v Jugoslaviji

Belgrad, 2. okt. Samkaj je prispeval večja skupina poljskih zadružnikov in delavcev za kmetijsko pospeševanje. Prišli so kot gosti Zveze zdravstvenih zadruž in Zveze srbskih poljedelskih zadruž. Gosti si bodo ogledali vzdruženje vodstvenih ustanov. Danes predpoldne so obiskali kmetijskega ministra, ki jih je sprejel v svojem kabinetu, nato so si ogledali ministrstvo in druge ustanove. Goste vodil dr. Anton Vojtišek, ravnatelj centralne uprave kmetijskih organizacij in urednik »Narodne ekonomije« in šole za poljedelce v Varšavi, in Kazimir Visomirski, inšpektor centralne uprave kmetijskih organizacij in poljedelske šole

Drzen vlot sredi mesta

Maribor, 2. oktobra.

Komaj je nastopilo mrzlo, skoraj zimsko vreme, že se je zopet pričela sezona za vlotilce. Danes je bil izvršen drzen vlot sredi mesta in sicer v Kejzarijevi ulici. Zrtve vlotilca je delavka pri Hötterju Höningmanova. Ko je bila na delu, je prišel v njeno stanovanje vlotilec na ta način, da se je splasil skozi dvoriščno okno v stanovanjske prostore ter jih po isti poti zopet zapustil. Prebrškal je vse v lotilcih v košari za perilo vse prihranke delavke — 1500 Din, ki jih je odnesel. Za vlotilcem zaenkrat ni sledu.

Slovenec – predsednik Stola sedmorice (B)

Belgrad, 2. oktora. AA. V imenu Nj. Velikega Petra II., z ukazom kr. namestništva in na predlog pravosodnega ministra je s soglasjem predsednika vlade imenovan za predsednika stola sedmorice v Zagrebu pri oddelku za Slovenijo in Dalmacijo dr. Jakob Konda, sodnik pri kasacijskem sodišču pri stolu sedmorice; za sodnika kasacijskega sodišč

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 3. oktobra, Terezija.
Utri, nedelja, 4. oktobra, Frančišek Asiški.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjan trg 5; mr. Kuralt, Gospovetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

V Belgrad, na Oplenac, kraljev grob, brzovlak 9. oktobra Rim—Neapelj, 12 dni po Italiji, brzovlak, 19. oktobra Benetke—Padova, avto, 10. do 13. oktobra. Nedeljski eno- in dvodnevni avioizlehi: Trst, Gorica—Trst. Pojasnila pošje zastonji uprava »Po božjem svetu«, Ljubljana, Wolfsova 1.

Radi lažjega razumevanja Lisztovega oratorija Kristus priporočamo vsem obiskovalcem podnebjkovga koncerta v veliki Filharmonični dvorani, da kupijo v predprodaji programno knjižico, ki obsega poleg točnega besedila v prevodu dr. Jožeta Pogačnika, tudi kratek uvod, ki pojasnjuje posamezne odstavke. Besedilo z uvodom in vstopnice se dobre v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

Dopisni esperantski tečaj vam nudi ugodno priliko, da se v 2 mesecih naučite tega važnega jezika doma. Učna je zelo nizka. Pisite po ponudbe na naslov: Esperantsko društvo »Zelena zvezda«, dopisni esperantski tečaj, Ljubljana, hotel Metropol.

Moto-Hermes. Motorna dirka na Ljubljanski grad je iz tehničnih razlogov preložena.

Sprememba v vodstvu Zveze za tujski promet (Putnika) v Ljubljani. Za novega ravnatelja Zveze za tujski promet (Putnika) v Ljubljani je imenovan znani turistični delavec g. dr. Ciril Žižek, ki bo svoje mesto že prihodnji teden nastope. Začasno vodi posle ravnateljstva tajnik Zveze g. Karel Valašek.

Reperoar Narodnega gledališča v Ljubljani

Drama

Začetek o 20. uri

Sobota, 3. oktobra: Tudi Lela bo nosila klobuk. Premierski abonma.

Nedelja, 4. oktobra: Za narodov blagor. Izven.

Opera

Začetek o 20. uri

Sobota, 3. oktobra: Traviata. Gostuje tenorist Ant. Drmota. Izven. Cene od 36 din navzdol. Nedelja, 4. oktobra: ob 15 uri Mala Floramye. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20 uri Vesela vdova. Izven. Cene od 36 din navzdol.

Prihodnja opera premiera, ki se bo vršila predvidoma medtem, ko je prihodnjega tedna, bo Verdijsa opera »Ples v maskah« v režiji prof. Šestja; opero bo dirigiral Anton Neffat. V glavnih vlogah bodo nastopili: gđe, Oljdekopova, Kogejeva, Gošči, Župevčeva, Janko, Kolacio, Zupan, Petrovič.

Mariiborsko gledališče

Sobota, 3. oktobra ob 20: Pohujanje v dolini šentflorjanske. Spominska predstava ob 60 letnici rojstva Ivana Cankarja. Bloki.

Nedelja, 4. oktobra ob 20: Zorka. Premijera. Bloki. Novi gledališki abonentje se še sprejemajo. Prihodnji teden začnejo predstave za abonma, zato se pobrigajte čimprej za sedež!

Pohujanje v dolini šentflorjanske ob 60 letnici rojstva Ivana Cankarja uprizore to soboto. Ta žogoča in vedno aktualna farsa največjega slovenskega dramatika bo gotovo tudi topot učinkovala. Režijo vodi Jože Kovč, ki je delo tudi vsebin prično incenčir. Igrajo: Rasbergerjeva, Starčeva, Kraljeva, Savinova, Zakrajškova, Nakrst, Gorinšek, P. Kovč, Rasberger, Jože Kovč, Blaž, Borko, Verdonik, Košuta, Malec, Košič, Crnobori, Turk. Pred predstavo govorji dramaturg dr. Ivan Dornik.

V nedeljo zvečer »Zorka«. Premijeri bo prisostvoval tudi avtor, češki pisatelj O. Minařík. Določeno je vedra in zabavna veseloigra, ki jo mnogo igrajo po čeških odrh. Režija je Borkova, igrajo Rasbergerjeva, Starčeva, Koštuta-Borko (izmenjajo) Kovč P., Košič in Verdonik.

Nova turistovska krčma v Stahovici

Kamnik, 2. oktobra

Ob lepi banovinski cesti, ki vodi proti Gorjem gradu, si je lani postavil lično hišico vodja rešilnih ekspedicij v Kamniških Alpah, požrtvovalnega Franc Erjavščka. Hišica stoji v vrtu nedaleč od razcepa cest v Stahovici. V nedeljo, dne 4. oktobra bo v njej odprl turistovsko krčmo, v kateri bodo gostje gostoljubno postrezeni, kakor v Cojzovi koči na Kokrškem sedlu, kjer je dodač kraljeval vsako poletje Turisti, ki poznavajo gostoljubnega oskrbnika s Kokrškega sedla in požrtvovalnega vodnika po planinah, se bodo brez dvojma radi ustavili pri njem. Za otvoritev vabi turiste v svoj novi dom.

Prvi sneg in slana

Dolna Lendava, 2. oktobra.

Po dnevnom deževnem vremenu se je počasi od pondeljka na torek naenkrat zjasnilo in postal je prav mrzlo, saj je znašala temperatura okrog ene stopinje nad ničjo. Tudi je bila posledica tega mrzlega vremena prva slana, ki je prav občutno poškodovala pozno proso in ajdo. Drugod ni naredila nobene posebne škode. Se vejejo pa je bilo presenečenje ljudi, ko je zjutraj naenkrat postal ponovno oblačno in je začelo preeč močno snežiti. Bil je tudi prav občuten mraz. Ljudje so mislili, da bo sneg pokril zemljo in uničil jesenski pridelek, ki je še skoro ves zunaj. Toda vreme se je počasi zboljšalo in danes ni več duha ne sluha o snegu. Hladno vreme traja dalje.

Na Dravskem polju zopet požar

Ptuj, 2. oktobra.

V Apatah pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, in sicer posetniku Valentini Leskovarju je zgorelo stanovanjsko in gospodarsko poslopje, ki je bilo krito s slamom in iz lesa. Škoda znaša okrog 15.000 din. Gasilec iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju se je zahvaliti, da se ogenj ni razširil na sosedna poslopja, ki so bila v veliki nevarnosti. Vzrok požara je bil slab dimnik, v katerem so se vnele saje in so iskre vžgale slammato streho na stanovanjskem poslopu.

Ljubljanska občinska seja

Nova cerkev na Barju

Na včerajšnji občinski seji ljubljanske občine, ki se je pričela ob 5 popoldne in to je vodil župan dr. Adlešič, je v imenu banske uprave tudi prisostvoval inspektor Guštin, ki so bila na dnevnem redu nekatera zelo važna vprašanja. Po svojem govoru, v katerem je v začetku poročal o proslavitvi rojstnega dne Nj. Vel. kralja in se spominjal smrti nekaterih meščanov je župan dr. Adlešič poročal, da je fin. ministrstvo odobrilo sklep mestnega sveta za najete 30 mil. Din pri Državni hipotečni banki na 15 letno odpeljalo po 7 odstotnih obrestih in 6 odstotno obligacijsko posojilo v znesku 20 milijonov din. Realizacija prvega posojila in razpis drugega posojila bosta izvršena v nekaj dneh. Finančno ministrstvo je odobrilo tudi najete 1.700.000 din posojila za razširitev sedanljega delavškega azila v Ljubljani. Mestna občina bo takoj začela pogajanja z Osrednjo upravo borze dela za sklenitev tega posojila.

Zupan dr. Adlešič je delo poročal, da je kot predsednik Zveze jugoslovenskih mest prisostvoval zborovanju te zveze skupno z občinskimi svetnikom dr. Streltom in komisarjem Graselijem. Na zborovanju sta dr. Adlešič in dr. Stele poročala o mnogih važnih zadevah, kakor o novelizaciji gradbenega zakona, ureditvi socialnega skrbstva, o mestnih knjižicah in poživitvi gradbene delavnosti v mestih.

Poročilo finančnega odbora

je podal svetnik prof. Dermastja: Mestna občina je sklenila odkupiti za ureditev gradu nekaj sveta od Mirka Kersnika po 10 Din za kv. meter. Osmi interesent se prodaja mestni svet in sicer mali predeli po cenih od 50 do 250 Din za kv. meter.

Za nabavo novih tržnih klopi na živilskem trgu je odobren kredit 3500 Din. Finančni odbor je pristal tudi na predlog manjšinske šole v Ljubljani, da se ji kreditira 1000 Din, svetnik Vider pa je s tehnimi ugovori dosegel, da je predlog finančnega odbora odložen. Sprejet je bil soglasno tudi predlog finančnega odseka, da se odobri vojaškemu uradu znesek 1000 Din za vezavo vojaških spisov.

Ugovore, ki jih je bilo vsega skupaj nič manj kot 10, zoper kanalsko pristožbino v Mostah, je občinski svet zavrnil.

Okoli 50 posetnikov iz Zgornje Šiške je vložilo pritožbo zoper gostačino, ki jo je naložila bivša občina Zgornja Šiška. Finančni odsek je ugodil tistem pritožbam, ki so bile vložene pravčasno, druge pa je zavrnili. Med debato pa se je izkazalo, da je uprava bivše občine Zgornja Šiška postopala skrajno malomarno, ker niti pritožbi ni odajala ob pravem roku. Zupan dr. Adlešič in načelnik finančnega odseka Dermastja sta obljubila, da se nikomur ne bo delala krivica ter da bo mestna občina upoštevala tudi tiste pritožbe, ki so bile vložene ob pravem času, čeprav jih občina ni oddala.

Prof. Dermastja je dalje poročal o raznih terjatvah mestne občine zaradi davščin najemnin, bolniških stroškov itd. Občinski svet je soglasno odobril predloge odseka, naj se revnim Ljubljanočanom odpisuje neizterljive terjatve.

Občinski svet je tudi odobil, naj se odpisuje najemnine za mestne prostore raznim revnim strankam, zavrnili pa je enako prošnjo neke ustanove, ki jo vodijo ljubljanske dame.

Sprejet je bil predlog, da se izda kredit 62.000 dinarjev za nabavo zimske obike in čevljev za 40 novo nastavljenih trošarinskih uslužbencev.

Vsak dan gori — nesreč neštevilno

Sv. Marijeta na Drav. polju, 2. okt.

Kronika požarov ima vsak dan zabeleženih nekaj nesreč »v sled zločinske roke«, ko je »vzrok neznan«. Opomini, nasveti in zapretene kazni od vseh strani, vse to nič pomagalo. Pred dnevi smo spet čitali o večem ognju, ki je umčil šestim velikim posetnikom v Spodnjih Jebljanah vse premoženje. Ob vsakem času je ta »roka« na delu, podnevi in počni, poleti in pozimi, v burji in viharju. Nevečja nesreča je pa pri tem v tem, da jih pogor veden mnogo, med njimi tudi luki, ki ne zmorce visoke zavarovalnine do prave vrednosti.

V nekaj primerih je bila »zločinska roka« nekako tako:

Pogorel je kmet. O vzroku je tako govoril on: Zena je pekla kruh; prišla je v peč mačka, se vnela in zbežala preplašena po slammati strelci na podstrešje. Zena je dejala tako: Se kurila nismo nič! Bog ve, kaj je to moralo biti.

Treli je imel ob progri hišo, pa ne bližu. Ko je veter nesel iskro iz lokomotive proti njegovemu hiši, se je ta — ob deževnem, mokrem vremenu — vnela...

Nekaj sekund potem, ko je ludo hreščalo, sta zagoreli dve — ne sosednji — hiši istočasno... Pri petem se je vnele poslopje, ki je prisel financar prodajal dvoje telet radi — odvečni stroški...

Sesti je šel v mesto na zavarovalni urad, pa si dal telegrafirati, da je doma pogorel! Zavarovalni inšpektor se je z detektivom takoj odpeljal na kraj nesreče in našel vso hišo — nepoškodovano. Izvršili so tokaj preiskavo in našli na podstrešju v senu neko pripravo, ki pa ni vzhala podloženega sene, ampak je odpovedala...

Primerov bodo dovoli, čeprav jih je še mnogo. Trdim pa, da vaščani za vsak slučaj vedo: tu je nesreča, tam pa ni! Ko bi nekaj požigalec eksplatrično kaznovali in to razglasili vsem, ki še nameravajo pogoreti, bi število nesrečnih slučajev padlo na minimum. Žalai imajo »nesrečen« kmet v skedenju približe stroje, čemu ima zvezane voze, živime pa v zapriem hlevu ne privezane?

Pogorela sta dva kmetia. Oni, pri katerem je izbruhnilo sredi poldneva na svihih, je lik poprej šel z doma, pa se ves čas oziral na hišo. Vprašali so ga, kaj gleda, pa je rekel, da se mu zdi, da ga nekdo kliče, pa gleda nazaj...

Pogorel je kmet. O vzroku je tako govoril on:

Zena je pekla kruh; prišla je v peč mačka, se vnela in zbežala preplašena po slammati strelci na podstrešje. Zena je dejala tako: Se kurila nismo nič! Bog ve, kaj je to moralo biti.

Treli je imel ob progri hišo, pa ne bližu.

Ko je veter nesel iskro iz lokomotive proti njegovemu hiši, se je ta — ob deževnem, mokrem vremenu — vnela...

Nekaj sekund potem, ko je ludo hreščalo, sta zagoreli dve — ne sosednji — hiši istočasno...

Pri tem se je vnele poslopje, ki je prisel financar prodajal dvoje telet radi — odvečni stroški...

Sesti je šel v mesto na zavarovalni urad, pa si dal telegrafirati, da je doma pogorel! Zavarovalni inšpektor se je z detektivom takoj odpeljal na kraj nesreče in našel vso hišo — nepoškodovano. Izvršili so tokaj preiskavo in našli na podstrešju v senu neko pripravo, ki pa ni vzhala podloženega sene, ampak je odpovedala...

Pogorela sta dva kmetia. Oni, pri katerem je izbruhnilo sredi poldneva na svihih, je lik poprej šel z doma, pa se ves čas oziral na hišo. Vprašali so ga, kaj gleda, pa je rekel, da se mu zdi, da ga nekdo kliče, pa gleda nazaj...

Pogorel je kmet. O vzroku je tako govoril on:

Zena je pekla kruh; prišla je v peč mačka, se vnela in zbežala preplašena po slammati strelci na podstrešje. Zena je dejala tako: Se kurila nismo nič! Bog ve, kaj je to moralo biti.

Treli je imel ob progri hišo, pa ne bližu.

Ko je veter nesel iskro iz lokomotive proti njegovemu hiši, se je ta — ob deževnem, mokrem vremenu — vnela...

Nekaj sekund potem, ko je ludo hreščalo, sta zagoreli dve — ne sosednji — hiši istočasno...

Pri tem se je vnele poslopje, ki je prisel financar prodajal dvoje telet radi — odvečni stroški...

Sesti je šel v mesto na zavarovalni urad, pa si dal telegrafirati, da je doma pogorel! Zavarovalni inšpektor se je z detektivom takoj odpeljal na kraj nesreče in našel vso hišo — nepoškodovano. Izvršili so tokaj preiskavo in našli na podstrešju v senu neko pripravo, ki pa ni vzhala podloženega sene, ampak je odpovedala...

Pogorela sta dva kmetia. Oni, pri katerem je izbruhnilo sredi poldneva na svihih, je lik poprej šel z doma, pa se ves čas oziral na hišo. Vprašali so ga, kaj gleda, pa je rekel, da se mu zdi, da ga nekdo kliče, pa gleda nazaj...

Pog

Zivljenje milijonskega mesta, ki ga bodo anarchisti pognali z dinamitom v zrak

Barcelona pod črnordečim terorjem

Cena življenja

Toda kljub vsemu temu se zdi »čistim«, da je pravica ljudske fronte še premalo nagla.

Torej je hitro treba dobiti tovorni avto, namazati ga z napisu v barvi goveje krvi in lov za nevarnimi se organizaciji. Pretvez si ni treba izmisliti — vsaka je dobra, da je v njej le malo sumnje o nezanesljivosti.

Najprej imajo kazenske ekspedicije v ta način pri rokah zadnje povelje v oddaji orožja, potem naredbo o prisilni oddaji tujih valut, zlatega denarja in dragocenosti, ki jih je pod smrtno kaznijo treba izročiti generalidadu, katalonski avtonomni vladi. Zatem pride zakon o preganjanju verižnikov in oderuhov, prepoved o zbiranju sladkornih zalog, naredba o kaznovanju sumljivih elementov, ubičnikov, špijonov, sovražnikov republike — kje bi se človek domisliš vsega.

V petek je bila preiskava v neki palači na Ramblji del Centro, ki je last ravnatelja velikega industrijskega podjetja, ki je dajalo ogromne vsočte za vse revolucionarne poskuse katalonskih avtonomistov. Anarchistični milici pri odhodu najdejo nekaj slučajno nekaj srebra. Brezponembeni kosi — vse drugo so lastniki v strahu že kdaj oddali. Imeti srebrne žlice, je danes v Barceloni, kjer je bilo to nekaj kar spada k dobremu tonu, nevarno.

Ravnatelj, njegovo ženo in 15 letno hčerko zaradi nekaj srebrnih žlic odvedejo naravnost v vojašnico Ataranzas, ki ni njen sloves nič manjši kakor sloves morilne trdnjave na Mont-Jurichu. Iz nje je samo ena pot — ob zid.

»In vratar?« se spomni eden izmed milicirov pri odhodu.

Saj res, zakaj bi pozabili vratarja. Saj je v službi sovražnikov republike.

Toda očiščevalni izlet je bil dolg in krvi poln. Prava reč! Starcu, ki se je zatekel v dvigalo z nekaj sunki bajonetov odpro trebuh; zgrudi se v dvigalu, ne da bi utegnil pobesiti roke, s katere mi je prosil. Kri curjal skozi napol odprta vrata nekam navzdol, v tem...

Na Calle Fontanella nasproti Cookove potovalne pisarne pobijelo lastnika trgovine s periloni kar za malo blagajno. V nekaj minutah so police prazne. Denarja v blagajni tako ni, saj nič ne ničesar ne kupuje. Z lastnikovo krvjo v naglici namešajo na izložbe strahotne začetnice F. A. I.

Ne daleč od tu je sedež italijanskega konzula.

»Knalu pride vrsta nate!« rjevoje milicieni pod njegovimi okni in streljajo v zrak; v okna si za zdaj še ne upajo: iz pristanišča štrle na mestu dolge odmašene topovske cevi z italijanskimi križki.

Na Plaza del Teatro je pivnica pri Zlatem levu. Ena izmed redkih, ki so v tem predelu še odprte.

Trije anarchisti z črnordečimi robci za vratom si dajejo streči.

»Plačal ti bo pa Franco,« pove nazadnje eden izmed njih.

Lastnik ugovarja, tedaj ga čisto preprosto ukrotev: revolverji. Šest strelov, pa je račun plačan. Natakar pobegne, pa mu pošljejo kroglo v hrbot. Kot bi trenil je v lokalnu prazno. Avtomobil Narodne delavske zveze obstane pred pivnico, z njega poskačejo milicieni ter organizacije. Razgovor, prerekanje. Čez nekaj minut je na avtomobilu blagajna in vsa zaloga steklenici. Zraven pa še pet ali šest radovednežev, ki jih je sam zlodej prignal bližu, da bi napasti radovednost. V lokalnu ostane samo dva mrliča, niti drugega. Življenje je v Barceloni tako maio vredno, da se zdi, da se ni zgodilo nič.

Druga skupina isti čas preiskuje cerkev Los Josepets. Ne najdejo drugega, kakor majhen ciborij s hostijami. Milicenik s puško na ramni jih deli otrokom, ki so se nadrali pred cerkev. Milicenik s puško na ramni obhaja.

V cerkvi je ostal samo še lesen kip Device, mojstrovina katalonske umetnosti iz XVI. stoletja. Saj veste, kako čudovite so katalanske stare Marije. Devico in tabernakljeva vrata odneso na Lessepov trg, da bodo z njimi zakurili vesel kres. In da bo veselje popolno, pošljejo še grbastega cerkvenika na Mont Juich. Ustrelili ga bodo še nočo...

V delavski ulici Calle San Pablo beži nekdo, preganja ga milicieni. Zateče se v veliko stanovanjsko kasarno, kakor obupana žival.

Z revolverji v rokah vdero milicieni po stopnicah. Stopnice so prazne. Nekdo je bežečemu moral odpriči vrata.

Pred hišo postavijo stražo. Ob desetih zvečerih pridriva dva kamijona, ki sta prinesla straži ojačenje. Same se ni upala v delavsko kasarno.

Začne se preiskava. Premečejo nadstropje za nadstropjem, stanovanje za stanovanjem. Usoda tistih, ki se ustavlajo: je knalu razčiščena s strelji v tlinik. V zmedu enega milicienika ranijo. To je dovolj, da se začne obrutavanje.

Ko milicieni izpraznijo hišo, pusti za seboj dva napol mrtva in več ranjenih.

Jutri se bodo vrnili in zaprli še nadaljnih 20 delavcev, češ da v tej ulici kar mrgoli fašistov.

Boj med sovražnimi brati

V veliki blagovnici »El Siglo« na Via Layetana je Narodna delavska zveza (socialistična) ustanovila delavski sovjet, ko je postrelila upravni svet in vodje oddelkov pozaprila! To dejanje ni po volji anarchistom, ki mislijo, da imajo vsaj toliko pravice kakor socialisti.

Neposredna posledica tega prepričanja: tri člane novega sovjeta s silo uvrste med milicienike in jih pošljejo na fronto pri Huesi. Iz tistega pekla se je prav tako nemogoče vrniti kakor iz klavnice na Mont Jurichu.

Na Plaza del Teatro je pivnica pri Zlatem levu. Ena izmed redkih, ki so v tem predelu še odprte.

Trije anarchisti z črnordečimi robci za vratom si dajejo streči.

Jazbec se odpravlja iz svojega gozdnega skrivališča na polje.

pražen. Toda veste, jaz nisem še nikdar oddal strela nanje. Zasluk je dober, žena in otroci imajo lačne gobce. Razen tega me ti cigani poznajo. Zdaj pa zdaj jih zagledam, kako se reže in gozdne sence. Toda, nikdar ne hitim in se ne podviziš. Do zdaj sem še zmeraj odnesel zdrovo kožo pred njimi. Seveda je mogoče še zmeraj, da jim padem v roke na kak slab dan.«

»In potem?«

Postiljon se je nasmehnil:

»Mislim, da bi jim bilo to žal, vsaj poznene.«

»Morda bo že jutri tak slab dan. Ali ne bi rajši potovali z nami?«

»Zahvaljujem se vam iz vsega srca,« je dejal mali mož ginjačo. »Toda vi se morate ravnati po svojih volih, moji ljudje pa nepotrebitivo pričakujejo svojih pisem.«

Še preden je napočil dan, je že odšel in nisem ga nikdar več videl.

Na prihodnjem taborišču, ki je ležalo na peščeni jasi sredi same džungle, smo naleteli na dve karavani. Prvi je povlevala stara, od vetrov porjavela dama s športnim izrazom. Ta je v spremstvu dveh sinov peljala vrsto mezgov v Cochabambo. Razen tega je imela še osmerovprežen volovski voz, ki je bil do strehe natlačen z manchersterskimi volnenimi izdelki.

Njen starejši sin je bil star komaj 17 let, toda bil je za svoja leta nadvise resen in v svesti si odgovornosti, čemur je bilo vzrok to, da mu je oče že zgodaj umrl. Mlajši pa je bil razposajen, majhen devetleten paglavac, ki je bil pa že izborni jezdec.

»Pa vi sami se prav nič ne bojite?«

»Včasih že, senjor. Kadar je moj trabug

Ta boj med zasovraženimi brati pa se je še začel. Že zdaj voditelj kaosa odnaša vihar, ki so ga rodili sami. Ničče se več ne meni za pozive k slogi in k disciplini. Mislijo so, da poznožje in stremiljenja mase in da jih znajo razlagati. Niso pa doumeli, da so te strasti in ta stremiljenja usmerjeno dosti bolj daleč v skrajnost kakor anarchistični nagoni njih samih.

Socialisti so začiali revolucijo v Barceloni in v Kataloniji — toda samo poskusijo naj na ta način stremeti na površje F. A. I. jih bo vrgla v lastno kri, kakor zdaj dela s starimi nunami, ki ne morejo več služiti njihovi strasti.

In vendar ti barcelonski socialisti na vse strani opajajo z vestnostjo v svojem socializiranju milijonskega mesta. Njihovo glasilo »Solidaridud obser« gre tako daleč, da rdečemu Largu Caballera in njegovim vladi očita ... mladost in neodločnost pri snovanju nove kolektivne družbe. Toda vse to berokanje je samo izraz skrite groze pred koncem, katerega jim privajajo anarchisti, čeprav hočejo biti socialisti bolj rdeči in bolj črni od njih samih.

Pred štirinajstimi dnevi se je na starem polmolu nasprotoj ladje »Uruguay«, kjer še zmeraj čaka 400 ujetnikov svojega konca, izkrcale deležnica iz Puig Cerde.

Ves svet ve, kakšne grozote so se godile v tem čudovitem lepem gorskem mestecu ob francoski meji, kjer sta komunizem in anarchizem vpleteli, odkar je izbruhnila revolucija v mestecu, ki šteje 1500 duš, je mala topla rdečil mesarjev od začetka državljanske vojne postrelila 600 ljudi, po večini viničarjev, kmetov, obrtnikov, delavcev. Morilci, ki so morali vsake dan imeti vsaj pet smrtni na vesti, se hodijo pod večer nemoteno zavavat. No, in lepega večer so se prišli junaki iz te revolucije kazati v Barcelono.

Naredili so jim manifestacijo po Ramblah, h kateri so smeli le najčišči in najbolj udani.

Potem se je tam spred napotil proti socialističnemu središču v bližini postaje Estacion del Norte. Spotoma so ropali trgovinice in kavarnice, da so si natlačili malhe z živečim in steklenicami, kakor to zahtevajo poštena načela vsake revolucije, ki mora biti sveža in vesela.

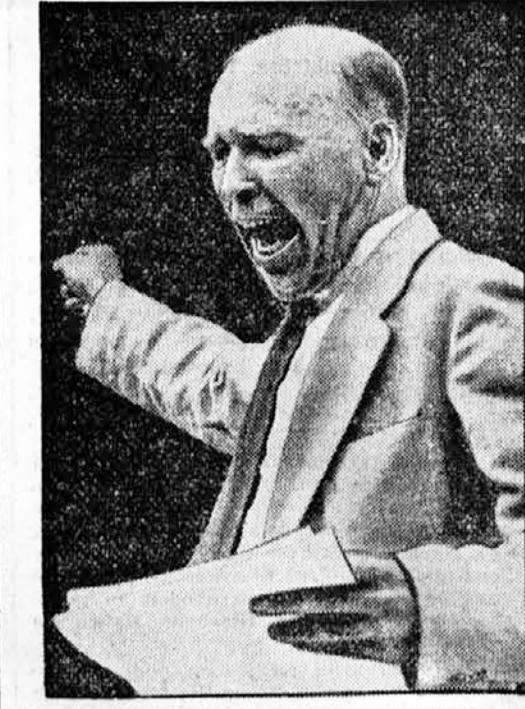
Na razpolot Meridiana so kdo kdaj kozalotili nekje postarnega duhovnika. Imeli so srečo — duhovniki so danes v Barceloni redkeji kakor srebrne žlice. Kot bi trenil, mu je spred streljal talar s telesa, da je stal gol sred vrečete množice. Milicenik so ob pogledu nanj pobesneli — še preden so vsi udeleženci sprevoda vedeli, da gre za duhovnika, je bilo njegovo telo dvajsetkrat, tridesetkrat prestreljeno — komaj, da je bilo na njem prostora za vse krogle. Pobili so ga kakor tele, na stopnicah sodnijske palače; marmornata Pravica je imela na pročelju zavezane oči kakor zmeraj.

Kri je udeležence sprevoda razpalila, da so se zagnali hiše in jih cele stotine preiskali. Sedež socialistične organizacije za ta del mesta so uničili v nekaj trenutkih, vse socialistične milicienike, ki so bili po sobi, so anarchistični kamioni odvedli na Mont Juich...

Ta spontana manifestacija in ljudsko maščevanje, kakor pravijo navadno v Barceloni, je prišla po volji F. A. I. tako sama po sebi, da so vsi udeleženci sprevoda in kazenske ekspedicije imeli pri sebi natančne sezname vseh sumljivih socialistov in da je duhovnik ravno v dolčenem trenutku, »ko je ljudsko navdušenje prikelo do viška«, kakor se temu pravi, stal na cesti. F. A. I. ga je spustila na cesto iz milicienškega avtomobila ravno sred socialistične četrti, da je bilo vsem takoj jasno, da socialisti skrivajo duhovnike.

Drugo jutro so oddelki milicienikov v vsej načini pomotali ceste, pospravljali z ulic triplja, ki so ostala po boju med zavezničkimi socialisti in anarchisti ter s črnim bituminom škopili asfalt, da bi prekrili in zakrili kri svojih soborcev za rdečo svobodo Španije. Zjutraj bi imela priti komisija angleškega Rdečega križa, kjer so gospodje in dame, ki ne videjo radi krvi. Zato so videli namesto spominov bratomornega boja samo ostanke peperila: z modroci, ki so jih socialisti rabili za barike, se anarchisti začišči gramo. Na kateri so zgorela triplja socialističnih »zidajalcev«. Angleška komisija je pri obisku delavskih četrti na vprašanje, zakaj in odoklep pepel, dobila odgovor, da so zaradi epidemije v naglici razkužili delavščka stanovanja, ker Barcelona in nova vlada vzbudiča za delavstvo najprej in pred vsemi. Angleži so zadowoljni odšli.

Ta način spravljanja neljubih trupel s poti je zelo ugoden, ker manjka ljudi, da bi mrtve vla-

Dosedaj skoro neznan ljudski voditelj William Lemke, ki je ostro nastopil proti Rooseveltovi politiki, objavil v vsakemu Amerikanecu po 200 dolarjev plača na mesec in to dobro 60 let.

čili na pokopališča. Bencina pa dobavlja Meksika dovolj — in kar je za anarchiste glavno — sežganih ni mogoče identificirati, niti oblasti, ki bi hočeli biti danes v Barceloni pravljena.

Konec katalonskega socializma

Da se socialistom bliža konec iz rok in iz pošči njihovih zaveznikov iz F. A. I.

Zadnji poskus, da bi se socialistična vlada — ki je socialistična še zmeraj, čeprav nimajo nobene moći — rešila duščega oklepa anarchizma, je bil sklep, ki ga je predsednik katalonske levice Company tvegal: noben posameznik, niti skupine ne-pooblaščenih posameznikov nimajo pravice do hišnih preiskav. Kogar bo vladna milica zatolila, bo na mestu ustreljen. To je bil zadnji sklep katalonske levicarske vlade.

F. A. I. je protestiral in sicer dokaj učinkovito: g. Companys je bil pri vsem svojem narodenem in socialističnem mučeniju kmalu deležen ognjenega anarchističnega blagoslova s streli v tlinik, kakor to je prijetilo njegovemu neprevidnemu madrilskemu zavezniku Martinezu Barriu.

Jean Rochard.

(Dalej prih.)

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 3. oktobra, 12 Plošča za ploščo — pisana zmes pesmi veselih in golež za ples, — 12.45 Časopis, obvestila, — 13.15 Plošča za ploščo — pisana zmes pesmi veselih in golež za ples, — 14. Vreme, — 16 Za delopust! (igrat Radijski orkester), — 18.40 Povesti s poslušniki, — 19.30 Nacionalna ura: Dalmatinski filozofi, 16. stoletja Franjo Petrič in Albert Forti (dr. Stojanović iz Belgradra), — 19.50 Pregled sporeda v bo dočem tednu, — 20.20 Zunanja politika (gosp. urednik dr. Alojzij Kuhar), — 20.30 Novi športni preok, — Vesela zvončna igra, I. del: Novo geslo, Napisal: Joža Vomberkar, Izvajajo člani radijske igralne družine, vodstvo: Ivan Pengov, — 22.00 Koncert Radijskega orkestra.

Drugi programi

Sobota, 3. oktobra, Belgrad I.: 19.50 Tamburice, — 20.40 Saksofon, — 21. Narodne pesmi, — 22. Kavarnaška godba, — 23 Plesne plošče, — Belgrad II.: 20. Sočobna jugoslovanska skladatelja Milenka Živković in Predrag Milosević